

KUPNJA BRODA U EU

Jamstva i garancije

Tekst prof. dr. Christoph Schließmann Fotografije Shutterstock

Privatno kupljen brod za razonodu po zakonima Europske unije je potrošačko ili potrošno dobro, dok Island i Norveška uživaju stano-vite razine zaštite od isporuke dobara koja nisu u skladu s njihovim propisima: postoji zakonska zabrana prodaje dobara koja se opisom i zakonskim jamstvima smatraju nevaljanima, kao i privatnih inicijativa u poslovanju kao što su trgovačke garancije. Dat ćemo vam pregled zakona EU-a, općih i onih što su ih zemlje članice ratificirale, na primjeru jedne talijanske jahte. Počnimo uvidom u direktivu EU 1999/44/EC od svibnja 1999. godine, koju su Europski parlament i Vijeće Europske unije donijeli da bi stvorili skup minimalnih pravila što će ostati na snazi neovisno o tome gdje u EU-u njom obuhvaćena dobra budu nabavljena. Evo što je važno: svako potrošno dobro pokriveno je obaveznim pravnim jamstvom. 'Dvogodišnje jamstvo odnosi se na prodaju svih potrošnih dobara bilo gdje u EU-u. U nekim zemljama moguće je i više od toga, odnosno neki proizvođači također nude dulje jamstveno razdoblje.' Za rabljena dobra, najkraće zakonsko jamstvo je godinu dana. Sve tvrtke koje prodaju u Europi pravno su obavezne uvažavati ovu direktivu. Njom se određuje da je prodavatelj proizvoda odgovoran kupcu/potrošaču za svaki postojeći nedostatak u trenutku isporuke dobra i koji se pokaže u razdoblju od dvije godine, osim ako - u trenutku zaključenja kupoprodajnog ugovora - potrošač nije znao, ili nije mogao biti svjestan nedostataka. Dakle, postojanje nedostatka mora se utvrditi u vrijeme isporuke ili zamijetiti unutar dvije godine od isporuke. Sama smjernica ne treba se smatrati jamstvom. Potrošač nema prava zahtijevati zamjenu bez obzira na prirodu uobičajenog korištenja, trošenja ili nečega neuključenog u jamstvo. Dok proizvođač ili posrednik/distributer svojom voljom nudi jamstvo ili garanciju, prodavatelj je odgovoran za svaku nesuglasnost

s deklaracijom u trenutku isporuke proizvoda. Uzmimo kao primjer Italiju i Hrvatsku, pa promotrimo kako dogovorene pravne odredbe djeluju pri kupnji jahte. Direktive EU-a pretvorene su u talijanske i hrvatske zakone kako slijedi:

- Trajanje zakonskog jamstva za nova i rabljena plovila iznosi dvije godine, ali se za rabljena može svesti na godinu dana.
- Prodavatelj je odgovoran za njihovu provedbu.
- Kupac/potrošač mora izvijestiti prodavatelja o zamijećenom nedostatku u roku od dva mjeseca.
- Trgovac/prodavatelj mora u svakom slučaju utvrditi postojanje/nepostojanje nedostatka. Tijekom prvih šest mjeseci podrazumijeva se da je nedostatak postojao u trenutku primopredaje. Neovisno o tom vremenu, kupac mora dokazati da nedostatak postoji.
- Kupac može zahtijevati stručno mišljenje bilo kojeg servisa za popravke, ali ga taj ne mora dati i prodavatelj ga ne mora prihvatiti.
- Kupac ima pravo zahtijevati sve popravke bez naplate. Postoji tzv. hijerarhija popravaka. U prvom redu, popravak ili zamjena (dijela, uređaja) po želji kupca mora se obaviti unutar razumna razdoblja i bez naplate. Drugo, ako se popravak ili zamjena ne mogu izvesti, pod određenim uvjetima kupac ima pravo nadoknade ili smanjenja kupovne cijene. Za provedbu takvog rješenja nema vremenskog ograničenja.
- Popravljeni/zamijenjeni proizvod ne pokriva se novom garancijom, nego se - ako treba - produljuje razdoblje zakonskoga jamstva.
- Ako se ne nađe sporazumno rješenje, rok za obraćanje sudu u Italiji je 26 mjeseci, a u Hrvatskoj dvije godine (jedna godina za rabljena dobra) od isporuke dobra.
- Postoji i zakonska zaštita od skrivenih nedostataka, ali kupac mora dokazati njihovo postojanje.

Dok je pravno jamstvo obavezno, kao dio zakonodavstva EU-a za zaštitu potrošača, trgovačka garancija dobrovoljna je usluga koju nudi prodavatelj ili proizvođač, ponekad i treća strana. Važno je napomenuti da trgovačka garancija ne utječe na prava potrošača obuhvaćena zakonskim jamstvima EU-a. Štoviše, ona bi ih trebala nadograđivati, primjerice duljim rokom, pokrivanjem situacija koje nisu obuhvaćene pravnom zaštitom ili ponudom dodatnih usluga poput popravka kod kuće. Graditelji jahta često daju dvogodišnje garancije. Prodavatelj će nedostatke otkloniti o svom trošku po odredbama kao što je sljedeća: 'Povrh svih pravnih jamstava, prodavatelj/proizvođač može utvrditi uvjete da nešto može biti besplatno, odnosno da se nudi bez naplate. To ne utječe na zakonsku garanciju. Trajanje trgovačkih garancija u zemljama članicama EU-a obično iznosi između jedne i pet godina, a u većini slučajeva dvije godine, kao i zakonsko jamstvo. Ponuđač garancije, bio on prodavatelj, proizvođač ili treća stranka, odgovoran je za ostvarenje predviđenoga jamstva. Uobičajeno trajanje trgovačke garancije je jedna do pet godina, a najčešće dvije, kao i zakonskih jamstava. Skuplja dobra često su pokrivena duljim garancijama, s tim što se neka mogu odnositi na specifične dijelove proizvoda - tako je u luksuznoj brodogradnji uvriježena garancija na korito u trajanju od deset godina. Prodavatelj treba pribaviti trgovačku garanciju u pisanom obliku, kao dokument, ili u drugačijem dostupnom formatu na zahtjev kupca. On ga također treba jasno upoznati sa sadržajem garancije, kao i svim njenim ključnim točkama. Pažnja: kupac kojem se ponudi prekogranična trgovačka garancija, u svakom slučaju treba biti svjestan specifičnosti tog pokrivača. Naime, može biti geografskih ograničenja, odnosno trgovačka garancija može vrijediti samo u zemlji u kojoj je izdana i sl. To je važna točka u pregovorima, posebice ako jahta ne ostane u Sredozemlju, nego otplovi na Karibe, ili negdje drugdje u inozemstvu. Pravna osnova reguliranja sigurnosne ispravnosti u EU-u je opća smjernica kojom se uređuje to područje (2001/95/EC). Tom su direktivom obuhvaćeni gotovo svi proizvodi koji se prodaju u EU-u; općenito, njom se isporučitelje potrošačkih dobara obavezuje da vode brigu kako bi njihovi proizvodi bili ispravni i prikladni za predviđenu uporabu. Cilj je očito da se osigura opskrba tržišta pouzdanim proizvodima, ali nije jedini: smjernicom se zahtijeva i da proizvođači predoče potro-

šačima relevantne informacije na temelju kojih će procijeniti rizike u vezi s određenim proizvodom, uzimajući u obzir razne karakteristike. Pritom nisu samo proizvođači odgovorni za pridržavanje propisa o pouzdanosti proizvoda, nego se odgovornost proteže i na uvoznike, zastupnike te trgovce na veliko i malo. Smjernicom se od proizvođača traži da poduzme odgovarajuće radnje u slučaju pojave poteškoća s određenim proizvodom, što uključuje i obavješćavanje nadležnih ustanova, privremeno povlačenje proizvoda s tržišta, upozoravanje potrošača na potencijalne probleme ili, u težim slučajevima, trajno povlačenje već plasiranih proizvoda s tržišta. Direktiva o nadležnosti/odgovornosti (85/374/EEC) predviđa

Imajte na umu da je nova jahta prototip i da ćete se u prvoj godini posjedovanja susresti s mnogim neugodnostima, te vodite računa o važnim pravnim pitanjima

striktnu nadležnost, odnosno odgovornost svih strana uključenih u stvaranje određenog proizvoda s greškom, a koja može izazvati ozljede ili nanošenje štete imovini kupca. Pritom nije važno gdje je proizvod nastao - ona tvrtka koja je navedena kao proizvođač odgovorna je za štete izazvane neispravnošću njezina proizvoda. Proizvođači mogu u lanac odgovornosti unijeti i isporučitelja sirovine ili ugrađenih dijelova, kao i one koji proizvod opremaju deklaracijom ili etiketom, uvoznike ili (pravnu) osobu koja isporučuje proizvod proizvođača koga se ne može identificirati. Naime, ako je dostavljač sirovine ili dijela uključen u nastanak neispravnosti proizvoda, može ga se smatrati odgovornim premda sam ne sudjeluje u proizvodnji konačnog proizvoda. Ova direktiva također govori o 'zajedničkoj i višestrukoj' odgovornosti, što znači da ona pogađa svakoga u lancu proizvodnje neispravnog/manjkavog proizvoda. Dok u Sjevernoj Americi mnogi proizvođači često u ugovore s kupcima upisuju 'ograničenu nadležnost', u Europi proizvođači ne smiju tako postupati neovisno o ugovoru/sporazumu što su sklopili s oštećenom osobom. Važna pojedinost u vezi s pravnim jamstvima i trgovačkim garancijama, kad je riječ o neispravnosti novih ili rabljenih brodova za razonodu, jest mjesto popravka. Kad je riječ o otklanjanju nedostataka, ključno je pitanje može li se kupac povući

'Dvogodišnje jamstvo odnosi se na prodaju svih potrošnih dobara bilo gdje u EU-u. U nekim zemljama moguće je i više od toga, odnosno neki proizvođači nude dulje jamstveno razdoblje'

iz kupoprodajnog odnosa/ugovora zbog manjkavosti kupljenog proizvoda – što je moguće samo ako je prodavaču dao priliku da otkloni nedostatak ili popravi kvar, a što prodavač nije prihvatio ili nije u stanju provesti; dakako, pritom se vodi računa o pravnoj nadležnosti i ustrajnosti u nastajanju. To je postalo značajno pitanje stoga što osoba odgovorna za izvedbu popravka, odnosno prodavač, treba kupcu nadoknaditi sve troškove u vezi s popravkom, a posebice izdatke za prijevoz. Stoga jasno utvrđivanje mjesta otklanjanja nedostataka ne treba prepustiti 'okolnostima', jer ono ima šire značenje i ekonomske posljedice nego nabava većine artikala u vezi s jahtama, budući da se ona značajno i dinamično kreće od mjesta kupnje, ovisno o veličini, pa je jahtu nesposobnu za samostalnu plovidbu vrlo teško premješati i to uključuje ogromne troškove. Kako mjesta isporuke nisu predviđena propisima, predviđena je primjena europskoga kontinentalnog prava – pri čemu je odlučujući sporazum među stranama. U slučaju da nema ugovorne odredbe o mjestu isporuke, po zakonu treba uvažiti 'zadane okolnosti' i 'prirodu obaveze'. Ali što to znači? U svjetlu navoda o 'mjestu isporuke u slučaju dodatne opskrbe po zakonu o trgovini robama', očito je da dosad nije bilo takvih odluka visokih sudova. Otuda i različita mišljenja u tom predmetu. U nekim pravnim sustavima, primjerice njemačkom, Zakon o obaveznim odnosima predviđa 'trenutni položaj dobra' kao mjesto isporuke, što znači da prodavatelj mora snositi troškove dopreme dodatnog dijela, odnosno sve nastale u vezi s prijevozom svega potrebnog za popravak jahte, kao i prijevoza ljudi i troškova materijala. Neki smatraju da, nastanu li nejasnoće, mjesto isporuke

dodatnih dijelova treba biti sjedište prodavatelja; međutim, u takvom slučaju prodavatelj snosi transportne troškove koji nastanu u vezi s otklanjanjem kvara. Kako god gledali na taj problem, nedostaje potrebnog pragmatizma – kad je riječ o jahtama, važno je ono što jest provedivo. Odlučivanje prema trenutnom položaju dobra je solucija (po troškovima) u interesu kupca – dok se zanemaruju teškoće i interesi prodavatelja, značajni posebice ako jahta krstari daleko od njegova sjedišta, negdje na oceanu, daleko od dostupne tehnologije. Da bi se popunilo to bijelo polje, odlučeno je da se u EU-u primjenjuju njemački zakoni po kojima je mjesto na kojem prodavatelj treba obaviti dodatnu uslugu za koju je odgovoran, iako o mjestu izvedbe nema zakonske odredbe, ono po odabiru kupca, tj. relevantno za isporuku. Ta temeljna odredba, međutim, vrijedi samo ako nije drugačije utanačeno ovisno o okolnostima pojedinog slučaja, ili sporazumom među stranama. Mjesto popravka može proizaći iz pozicije jahte, vrste zahvata što ga treba obaviti, ili veličine problema koji kupcu nastaje u vezi s dodatnim radovima. Sukladno slučaju, očekuje se da nabavljač dobara uplati unaprijed dio cijene roba koje se dostavljaju prodavatelju, kao i da prodavatelj provjeri njihovu ispravnost. Graditelji jahta ne uživaju prednosti automobilske industrije da mogu ponuditi servisnu mrežu po cijelom svijetu. Remontna brodogradilišta to jednostavno ne mogu, stoga ostaju dva rješenja: utvrđivanje cijene mogućih grešaka pokrivenih garancijom rizika sukladno veličini jahte i mjestu njezinog korištenja, ili unošenje u ugovor specifičnih odredbi kojima se sprečavaju izvanredne situacije.

O AUTORU Prof. dr. Christoph Schließmann, koji ne taji ljubav prema 'čarobnom sektoru' nautičkog turizma visoke klase, na čelu je agencije TheYachtAttorney, dijela njegove odvjetničke kuće specijaliziranog za međunarodno poslovanje na području propisa koji se tiču prometa jahtama. Cijeni ga se kao višestruko nagrađivanog odvjetnika u rješavanju zakonskih, ekonomskih i fiskalnih problema u vezi s jahtama, a među prvima je – i jedini priznat od komore – njemački pravnik specijaliziran u toj sferi. Christoph poznaje Hrvatsku i hrvatsko more, kojim je preplatio mnoge milje od 1999. godine, a njegov TheYachtAttorney ima predstavništvo i partnerski ured na otoku Braču, odakle pruža usluge međunarodnoj klijenteli u vezi sa svime što se tiče jahta u Hrvatskoj.